

Hírek

az EU lisszaboni kábítószerügyi központjából

EGÉSZSÉGÜGYI ÉS SZOCIÁLIS VÁLASZLÉPÉSEK A KÁBÍTÓSZER-PROBLÉMÁK ELLEN

Az EMCDDA közzéteszi a kábítószer-problémák kezelésére vonatkozó első európai útmutatóját

(2017.10.24., LISSZABON **HÍRZÁRLAT közép-európai idő szerint 11:00 /lisszaboni idő szerint 10:00**) Hogyan kezelhetők az idősebb heroinhasználók problémái? Hogyan kezelhető a rendkívül erős fentanil okozta halálozások problémája? Hogyan előzhető meg a fesztiválokon és a szórakozóhelyeken történő kábítószer- és alkoholfogyasztásból eredő ártalmak? Többek között ezekkel a kérdésekkel foglalkozik a **kábítószerügyi uniós ügynökség (EMCDDA)** által a minap kiadott új európai útmutató ⁽¹⁾. A 30 országba betekintést engedő, **Health and social responses to drug problems: a European guide** (a Kábítószer-problémák egészségügyi és társadalmi kezelésére vonatkozó európai útmutató) az illegális kábítószer-használat következményeinek kezelésére jelenleg rendelkezésre álló intézkedések és válaszlépések ügynökség általi első áttekintését nyújtja. Az útmutató célja, hogy a kábítószer-problémákat közegészségügyi tervezési perspektívából megközelítőket, valamint a kábítószer-használókkal közvetlenül érintkező szakembereket és orvosokat segítse.

Napjainkban a kábítószer-használat összetett és állandóan változó problémakört jelent, továbbá számos különböző program létezik a különböző igények és célkitűzések kezelésére. Az új útmutató gyakorlati iránymutatást nyújt arra vonatkozóan, hogy a kábítószer-problémák területén adott válaszok hogyan alkalmazhatók meg, köthetők célhoz és valószínűsíthetők meg, továbbá az intézkedések kialakításához és sikeres végrehajtásához szolgálat támponokat.

Az EMCDDA igazgatója, Alexis Goosdeel ezt mondta: „Az EMCDDA elkötelezetten támogatja a döntéshozókat és a gyakorlati szakembereket az olyan politikák és programok tervezésében és megvalósításában, amelyek egy egészségesebb és biztonságosabb Európához járulnak hozzá. Ez az innovatív új útmutató a kábítószer-használat területén napjainkban jelentkező egyes fő közegészségügyi kihívásokat méri fel és a hatékony válaszlépések megtervezésének, célhoz kötésének és végrehajtásának különböző szakaszain történő eligazodáshoz ad térképet. A időszerűség megőrzése érdekében a kábítószer-problémák kezelésében érintett személyeknek készen kell állniuk az alkalmazkodásra, a megújulásra és új partnerségek kialakítására. Ez a gyakorlati útmutató az érintett személyeket napjaink kábítószer-problémáinak kezelését szolgáló eszközökkel látja el, ugyanakkor felkészíti őket a jövőre is.

Az útmutató a kábítószer-problémákra adott egészségügyi és szociális válaszlépéseket három szempontból közelíti meg, amelyek az alábbiakhoz kapcsolódnak:

- a különböző kábítószerrel és szerhasználattal mintákkal összefüggő problémák;
- a különböző csoportok (nők, fiatalok, menedékkérők, idősödő kábítószer-használók) igényei; és
- a különböző színterekre jellemző problémák (börtönök, éjszakai élet, fesztiválok, iskolák, munkahelyek, helyi közösségek).

A hivatkozási pontként megalkotott, olvasóbarát szerkesztésű, összefoglaló jellegű kiadvány kiemeli a legfontosabb információkat, a bevált gyakorlatok példáit, valamint a szakpolitikát és a gyakorlatot érintő következményeket. A dokumentum nagyszámú online forrást is ismertet és feltünteti a bizonyítékokhoz és eszközökhöz vezető linkeket.

Bizonyítékokon alapuló válaszlépések térhódítása Európában

Az útmutató szerint „[A] bizonyítékokon alapuló válaszlépések láthatólag egyre inkább teret hódítanak Európában és a jelenlegi pénzügyi környezetben látszólag minden eddiginél nagyobb érdekltség fűződik a véges egészségügyi erőforrások megfelelő felhasználásához”. Az útmutató kihangsúlyozza a konkrét intézkedés támogatásának alapját képező bizonyítékok megismerésének fontosságát, és ismerteti azok felhasználásának módját. Ezzel kapcsolatban az útmutatóban a szerző a különböző, feltárt intézkedéseket illetően a „bizonyítékok minősítését” végzi el (Reflektorfény, 23. o.), ugyanakkor hangsúlyozza, hogy ami egy adott célcsoportban vagy szintéren működik, nem biztos, hogy másik kontextusban is fog. Az útmutató fő üzenete, hogy a bizonyítékok felhasználása „jelenleg is tartó folyamat”, és hogy a kutatás, nyomon követés és a bevált gyakorlatok megosztása terén folytatott együttműködés révén történő tudásbázis kialakítása alapvető fontosságú. Az útmutató linket tartalmaz az EMCDDA bevált gyakorlatok portáljához, amelyen az erőforrások széles köre, köztük a tényeken alapuló programok „Xchange” nyilvántartása, valamint a válaszok minőségének emelését szolgáló sztenderdek találhatóak meg (Reflektorfény, 164. o.)⁽²⁾.

Az új partnerségek megszólításának és létrehozásának előnyei

A kábítószer-problémák gyakran más egészségügyi és szociális problémákkal együtt léteznek és állnak kölcsönhatásban. Az útmutató tehát hangsúlyozza a hatékonyság és eredményesség javításában a más területekkel (pl. szexuális és mentális egészség gondozása, lakhatási szolgáltatások) való partnerségeket kialakító kábítószer-problémákat kezelő szolgálatok értékét (Reflektorfény, 31. o., 72. o.). Egyes csoportoknak, köztük az egészségügyi problémáknak kitett, idősödő opiát-használóknak és a mentális egészségügyi problémával rendelkező kábítószer-használóknak különösen szüksége van az integrált szolgáltatásokra. Az útmutató szerint „a szolgálatok közti hatékony együttműködés elengedhetetlen sok kábítószer-problémával rendelkező személy összetett egészségügyi és szociális igényeinek kielégítéséhez”.

Az útmutató az európai együttműködő megközelítések sorára, köztük a kezelés börtönben történő elvégzését, valamint a szabadulást követően az ellátás folyamatosságát elősegítő, a börtön és a közösségi egészségügyi szolgálatok közötti partnerségekre mutat be példákat. A szórakozóhelyek tulajdonosai, a rendőrség, az egészségügyi és sürgősségi szolgálatok, valamint a helyi önkormányzatok is összefognak a kábítószer-problémákat kezelő szolgálatokkal annak érdekében, hogy megelőzzék és csökkentsék az éjszakai életben történő kábítószer- és alkoholfogyasztással összefüggő ártalmakat (4.2 fejezet)⁽³⁾. A helyi közösségek és a kábítószer-használók bevonásának fontosságát a szolgáltatások nyújtásának hatékonyabbá tétele céljából szintén feltárja az útmutató. Erre példa a fogyasztói szobával kapcsolatos együttműködés, amely csökkentheti a közösséget és a kábítószer-használókat érő ártalmakat (Reflektorfény, 156. o.), valamint ilyen a felépülést és a visszailleszkedést szolgáló, felhasználó által irányított beavatkozás (Reflektorfény 167. o.).

Az új technológiák lehetőségeinek kiaknázása

Az internet, a közösségi hálózatokon történő kapcsolattartást szolgáló alkalmazások, az új fizetési technológiák és a titkosító szoftverek hatására a kábítószeres vásárlásának és értékesítésének módszerei változóban vannak. Ezek a változások nem pusztán a kábítószerpiacokat és a fogyasztási mintázatokat érintik, hanem az egészségügyi és szociális válaszadásra is új lehetőségeket kínálnak. Az útmutató szerint „[A] relevancia megőrzése érdekében a kábítószer-problémák kezelésében részt vevő személyeknek [...] ki kell aknázniuk az új technológiák által biztosított lehetőségeket annak érdekében, hogy ezzel támogassák a megelőzési, kezelési és ártalomcsökkentési kezdeményezések hatékonyabb megvalósítását”.

Reflektorfénybe kerülnek az e-egészségügyi beavatkozások, amelyek keretében az ártalomcsökkentési tanácsadás, a kezelési szakemberek képzése és a hivatalos szolgálatokkal való érintkezéstől esetlegesen elzárkózó, sérülékeny fiatalok megközelítése céljából digitális technológiák alkalmazhatók.

A kábítószerrel kapcsolatos ártalmak csökkentése: lehetőségek és hiányosságok

Az útmutató áttekinti a kábítószerrel kapcsolatos ártalmak megelőzésében és csökkentésében a mai napig elért előrehaladást (például az opiát-helyettesítő kezelés elterjedése), de rámutat azokra a területekre is, amelyeken további javulásra van lehetőség. A hepatitisz C fertőzés számlájára írható a kábítószerrel kapcsolatos európai egészségügyi költségek jelentős hányada ⁽⁴⁾. A kiadvány szerint „[j]elenleg új kilátások nyílnak az új kezelések felbukkanásával, és e betegség megszüntetése immár reális lehetőségnek tűnik”. A kiadvány e ponton rámutat a kábítószerrel és a speciálisan a májbetegségekkel kapcsolatos szolgáltatások közötti jobb koordináció előnyeire, amelyek eredményeként biztosítottá válhat a megfelelő kezelési lefedettség és a veszélyeztetett személyek jövőbeli újrafertőződéstől való védelme (Reflektorfény, 62. o., 2.5. ábra). „Hathatós fellépés nélkül, a hepatitisz C fertőzéssel kapcsolatos jövőbeli költségek exponenciális növekedése várható”, állapítja meg az útmutató.

A halálos túladagolással kapcsolatos kockázati tényezők mára már jól ismertek, és figyelemre méltó előrelépések történtek az olyan életmentő beavatkozások terén, mint amilyen például az opiát-túladagolást visszafordító gyógyszer, a naloxon biztosítása. A túladagolás okozta halálesetek számának európai növekedése mindazonáltal az említett és az opiátokkal kapcsolatos halálesetek kockázatát csökkentő egyéb beavatkozások biztosításának kiterjesztését teszi szükségessé (2.3. és 2.4. ábra).

Az új szakpolitikai perspektívák és a kábítószerrel kapcsolatos modernkori problémák rugalmas válaszokat kívánnak

Az új szakpolitikai perspektívák és a kábítószerrel kapcsolatos változó problémák új kihívásokat teremtenek a kábítószerre adott európai válaszok előtt. Mint hangsúlyt nyert, rugalmasságra van szükség: „[...] a kábítószerrel kapcsolatos modernkori problémák gyorsan változhatnak, és meghaladottá tehetik a kábítószerrel kapcsolatos létező szakpolitikákat és válaszadási modelleket”. Újabb keletű kihívást jelent többek között az új pszichoaktív anyagok – úgymint a rendkívül erős opiátok (például a fentanilok – Reflektorfény, 52. o.) és a szintetikus kannabinoidok (Reflektorfény, 81. o.) – gyors megjelenése. Mivel több új anyag jelenik meg a kábítószerpiacon, a toxikológiai és kriminalisztikai kapacitásokat is fokozni kell az elsődleges válaszadás részeként.

A szociodemográfiai és gazdasági változás jelenkori körülményei között az útmutató megvizsgálja a migránsok és menedékkérők kábítószerrel kapcsolatos problémáknak való kitétségét és a sokféleséget elismerő és bizalmat építő szolgáltatások szükségességét (3.1. táblázat; 3.3. ábra). Az amerikai kontinens egyes részein a kannabiszra vonatkozó szabályozási keret közelmúltbeli módosításai az európai politikusok és a nyilvánosság érdeklődését is felkeltették (Reflektorfény, 40. o.)⁽⁵⁾. Továbbá, mindkét régióban növekvő érdeklődés övezi a kannabiszalapú gyógyszerekben rejlő gyógyászati lehetőségek kiaknázását. A kannabisszal kapcsolatos szakpolitika területén bekövetkezett fejlemények áttételes hatással járhatnak az e kábítószerre adott megelőzési, kezelési és ártalomcsökkentési válaszokra nézve, és értékes tapasztalatok szűrhetők le az Európán kívüli innovációkból.

A **2013–2020-as időszakra szóló, kábítószer elleni uniós stratégia** célja a kábítószer iránti kereslet, a kábítószerfüggőség és a kábítószerrel összefüggő egészségügyi és szociális ártalmak, valamint a kábítószer-kínálat csökkentése. Ez az útmutató a kábítószer iránti kereslet és a kábítószer-használat egészségügyi és szociális következményeinek csökkentése területén támogatja a stratégiát.

Alexis Goosdeel így összegezi: „Hiszünk abban, hogy az EMCDDA azzal tud leginkább hozzájárulni az európai polgárok egészségéhez és biztonságához, ha elemzést ad azokról a kábítószer-problémákról, amelyekkel szembesülünk, és ehhez a politikai döntések és a gyakorlat támogatása érdekében hozzáteszi a lehetséges válaszlépések és a gyakorlati intézkedések kritikus felülvizsgálatát. Ezidáig ez az útmutató az első és legambiciózusabb kísérletünk az európai kábítószer-használatra adott jelenlegi egészségügyi és társadalmi válaszokra vonatkozó információknak egy könnyen hozzáférhető forrásban való összegyűjtésére. A tudás- és gyakorlatbeli hiányosságokra való rámutatás mellett a javítás és

fejlesztés lehetőségeinek bemutatásával az útmutató alapot teremt egy e területre irányuló megújult munkaprogram számára az elkövetkező évekre.”

Megjegyzések

⁽¹⁾ Itt érhető el angol nyelven: www.emcdda.europa.eu/responses-guide. Az iránymutatás háromévente készül majd (az online forrásokat rendszeresen frissítik) és kiegészíti az évente megjelenő *Európai kábítószer-jelentést*, valamint a három évente megjelenő *Európai uniós kábítószerpiaci jelentést*. E három jelentés együtt átfogó európai képet kíván adni a döntéshozók és gyakorlati szakemberek számára, hogy olyan politikákat és intézkedéseket dolgozzanak ki, amelyek hozzájárulnak az egészségesebb és biztonságosabb Európához.

⁽²⁾ www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

⁽³⁾ A „Biztonságos éjszakai szórakozás eszközkészlet” (*Healthy Nightlife Toolbox*) kezdeményezés (www.htntinfo.eu — www.emcdda.europa.eu/news/fs1/2017/emcdda-hosts-healthy-nightlife-toolbox_en) összegyűjti és tájékoztatást ad a fiatalok körében az éjszakai élet kapcsán felmerülő kábítószer- és alkoholfogyasztás, valamint az ezzel összefüggő problémák kezelésére irányuló helyes gyakorlatokról. Az ebben a szférában dolgozók számára a legjobb gyakorlatoknak megfelelő előírásokat kidolgozó európai hálózatok: „Egészség Klub projekt (*Club Health project*), valamint az „Éjszakai életért való felelősségvállalás és jó közérzet megvalósítása” projekt (*NEWIP- Nightlife empowerment and well-being implementation project*). Az útmutató kiemeli az érdeklődés növekedését az iránt, hogy a kábítószer bevizsgáló szolgáltatások hogyan járulhatnak hozzá az ártalmakat csökkentő válaszokhoz az éjszakai életben (Reflektorfény, 139. o.).

⁽⁴⁾ A továbbiakért lásd: www.emcdda.europa.eu/publications/insights/hepatitis-c-among-drug-users-in-europe_en és www.emcdda.europa.eu/publications/pods/hepatitis-c-treatment_en

A kábítószerhasználat és a kábítószerrel összefüggő ártalmak megelőzését és csökkentését szolgáló támogató intézkedések az EMCDDA Stratégia 2025 prioritásainak részét képezik www.emcdda.europa.eu/publications/work-programmes-and-strategies/strategy-2025_en

⁽⁵⁾ A továbbiakért lásd: www.emcdda.europa.eu/topics/cannabis-policy_en és www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis